

N° 4.

Mahjas Weefis.

1883.

Ar pascha wifuschehliga augsta Keisara wehleschannu.

28. gada-

gahjums.

Makfa ar peefuhfischannu par past:
Ar Peelikumu: par gadu 2 r. 35 l.
bes Peelikuma: par gadu 1 " 60 "
Ar Peelikumu: par 1/2 gadu 1 " 25 "
bes Peelikuma: par 1/2 gadu — " 85 "

Makfa bes peefuhfischannas Riga:
Ar Peelikumu: par gadu 1 r. 75 l.
bes Peelikuma: par gadu 1 " — "
Ar Peelikumu: par 1/2 gadu — " 90 "
bes Peelikuma: par 1/2 gadu — " 55 "

Mahjas Weefis isnahk weentreis pa nedetu.

Mahjas Weefis teel isdots festdeenahm no plst. 10 fahstet.

Makfa par flubinaschannu: par weenas slejas smalku rakstu (Pstii)-rindu, jeb to weetu, lo tahda rinda eenem, makfa 8 lap.

Rebahzija un ekspedizija Riga, Ernst Plates biltschu- un grammatu-bru-latama un buru-leetuwe pee Pehtera basnizas.

Rahbitoje. Jaunatohs sinas. Telegrafa sinas. Gelfschemes sinas: Riga. Lehtas awises. Sj Annas muishas. No Lugashu draudses. No Salbus. No Augsd-Kursemes rufes. Kuldigas fadraudziga beedrida. Witebsta. Peterburga. — **Ahrsemes sinas:** Politikas pahstas. Rehtenu atdofhana. Valtereshu fenatnes wehsture. — **Peelikuma:** Salas waldneeki jeb braktu mihlesiba. Graudi un seedi.

Jaunatohs sinas.

Riga. Teatra draugi dabuhs jcho swehtdeemu Lat. beedriba redset jaunu lugu "Sandets gods," us lo ihpaschi daram zeen. lasitajus usmanigus.

Widsemes gubernators, ka "Mischfl. Westniks" lasa "Heimathä," atlahwis Widsemes muishneezibas preekschneekam nosazit pagastu wezalos, kam peedalitees pee kroneschannas swehtkeem un lizis preekscha, zefa isderwumus segt is semes kafes. Gezelti esot: Uhlas, Torgeles, Waimastferas, Tamnistas, Diklu, Breslawas, Wez-Beebalgas un Rujenes pagastu wezatee.

No Rigas juhrmalas. Bezais gads ir muhs atstahjis, un jauns gads wina pehdas naigi eesteidsees, bet lo winsch mums atnefihis, ir nesinams, waj preekus waj behdas? Bet atskatijimees us wezo gadu, kas mums behdas atstahjis. Tas bij 22. dezembri, laiks bij jauts un leetainisch, ihsti preeksch swejneekem ka radits, jo swejneeki pa rudens laiku koti mas swejojusch, un ilgaku laiku nemas netika falas deht swejots; ta tad salot wiwi swejneeki, lihds 80 laimu isbrauza us juhru un preezigi ismeta fawus tihklus, nemas nedomajot, ka nedabuhs rola; otra deena sahla salot, usnigt, ta ka juhra aiffala un azim redsot tihkli palika juhra. Pagahja seemas swehtki, pagahja jauns gads, un wifas zeribas weltas, tikai 9. janwari tika zaur ledusplahstehm zauri, deena bija jaula, ka wiwi ar jaulahm zeribahm isbrauza, bet augscha usbraukusch, eeraudzija nu tikai ihtas behdas, jo neweena sijnite jeb mehrki, lo swejneeki leel pee tihkleem gala nebij eeraugama. Nu sahla wifu juhru schahkaret un retais dabuja fawu jedu jeb tihklus, no 80 laiwahm 10 wehl nedabuja, wehl nebija wakars klast, kad wehtra sahla no jauna trakot. Bet paldees Deewam! wiwi sweiki nonahza mala, kaut gan ziti pehz pusnakti. Bet schahda kusteschana wehl naw redseta, jo ar firgeem bij jawed laiwas us ta sauzamo Raggeemragu, war domat gan, kas par gruhtumu, to tikai tas sajuht, kas to ir baudijs. Stahde

naw aprakstama, jo daudseem wifis, kas bija pee rokas, ir juhra. Lai Deews eepreezina behdigus.

Samarä nesen atpakal kahds maspilsonu waldes skrihveris, wahda Tichanows dsihws aprakts. Pa swehtkeem winsch stipri bij dschris, ta ka pawifam jastinga; seewa un radineeki winu eestatiija par nomiruschu. Tas notika nakti preeksch Silwestra deenas. Lai lihki trihs sinas newajadjetu turet, nospreeda winu paglabat tani pat deena pehz wakara deewkalsposchannas. Pa zeremoniju laiku basniza preesteris, pamiruschä sahrka eelildams nahwes sijnite, pamanija, ka wina peere bij noswiduse. Bet to isflaidroja zaur to, ka lihki eenesot basniza, us peeres bij usnidsis sneegs, kas un basniza sahla kust. Ta tad nelaimigo dsihwi apraka kapä. Dtra rihä ap plst. 8 eeradahs laudis, kas wina kapam blakus ifraka otu kapu, un is Tichinowa kapa isdjirda sauzeenus un waimanas Wini noskrehja pee preestera, lai tas atlantu atdarit kapu, bet tas winus atraidija, teildams, ka bes polizijas atkaujas ne-esot brihw ifrakt lihki. Laudis noskrehja pee weetiga kwartalofizeera, bet tas sahlumä ari ihsti nesinaja, lo darit, domadams, ka wajadfigs greestes pee bistapa waj prokurora. Bet pehdigi tomehr isderwahs winu peerunat, ta ka ar laudim nogahja us kapeem un Tichinowu lika ifrakt. Lihkis breezmigi isflatijahs. Nahwes zihninds Tichonows bij salodijees un salausijees pirktus, isplehfees matus, saplehfees drehbes un kruhtis un usgreesees us mutes. Winsch wismasak 5 stundas bij mozijeas, eekam noslahpis.

Warschawa. Tureenas generalgubernators Albedinskis, ka kahda Warschawas awise sino, ahrstu operaziju (greesumu) labi pahzeetis.

Franzija. No Metones pilsehtas kahdai Wahzijas awisei raksta, ka Metones pilsehta, kur slimneeki mehds ustructurees mihliga gaisa deht, tagad peedsihwojuse ihstu seemu, kas ziteem gadeem tai nebija japeedsihwo. 14. janwari tur koti dauds sneega safniga un

preeksch tureenas apgabala tahds aukstums eestahjabs, ka istabas nemas newareja fasilidit, jo silta gaisa deht tur labas krahsnis nebija wajadfigas un tagad labas krahsnis buhtu bijuschas wajadfigas, lai istabas peenahkami waretu fasilidit. Slimneekem nahkabs gruhti pahrzeest schahdu aukstumu. Kokeem jari grib noluhst aif sneega smaguma un ja buhtu lamanas, tad waretu labi pawifunatees.

Riga. Rizas pilsehta un tureenas apgabala dauds sneega safnidsis, kas tur ir reti peedsihwota leeta.

Damaska. No Damaskas pilsehtas teel kahdai Anghu awisei sinots, ka tur pee muhamedaneem sazehlees ihgumms pret Franzischu eespehju Sirija, kas zaur to parahdijahs: Kad Franzischu konsuls gubernatora namam garam branza, tad waktneeks winam neparahdija parasto godu munsturedams; konsuls lika kahdam lawajam, lai waktneeku sitot; us waktneeka kkeegschannu wina beedri peesteidjahs un usbruka lawajam. Par laimi kahds wirsneeks peenahza, kas saldatus apsaufa. Nunä, ka gubernators pagehreis, lai konsulu atlaischot.

Telegrafa sinas.

Netweli, 21. janwari. Neweles reida (ligu peestahschannahs weeta) ir ischetras werstes no ostas rehkinot, no ledus brihwa. Ledus islauschannu laikam usnemsees Baltischportä eebrauzis damflugis (twailomis) "Newa." Pee Baltischportä wifis no ledus tihrs.

Berlini, 20. janwari. Firsts Bismarks ir jaslumis un laikam wairaf deemu paliks us gultas gukam.

Parise, 20. janwari. Tautas weetneeku sapulze pehz 9 stundas garas jaspreechannahs ar 373 balsim pret 163 balsim peenehma preekschlikumu, kas nosaka, ka Franzijas fenako waldneeku familijas printschu newar nekahdu walsts-amatu jeb weetu ispidit Franzija tiklab kara-deenasta ka ari teejas, un Franzijas waldibai ta teesiba, israidit winus is Franzijas.

palihga-fkolotaju, talab ka behrnu flaitis snee-
dsahs pahri pat simtu. Peenahza rudens,
un nu leeta pawisam zitabi israhbijahs un
ari isgreesahs; jo draudses mahzitajs un
weetigais walfis wezafais apgahsa wifas
Mufnes draudses konwenta nospreedumu un
peenehma ne-eksaminetu palihga fkolotaju.

Tablak minetais pagastis ir dascheem glu-
schi pehz deguna, talab ka nodibinatas lab-
darigas beedribas un kopigas fadsihwes sche
nemaf nekustina un nemodina, kamehr zitds
pagastds kreetnatee wihri ne-apnikuschi un
zihnidamees strahda, kaudis eeradinat ar
glishtako dsihwi. Zaur to nu nahf, ka scha
nowada jaunã pa-audse sawu brijwlaiku no-
kawe un pawada frogds, kur ari daschi at-
rodahs, kam flittas domas galwã. Tee nu
pasfubina un mahza, us kahdu wihsi war
pee sewis dabut sawu lihdszilweku ihpa-
schumu. Tã tab nu isnahf, ka faimneekem
un peedsihwotajcem daudseis ir janoscheblo-
jahs pahf nosagto sweestu, nandu waj dreh-
behm. Jaw mineta nelahrtiba pastahw schini
pagastã kreetnds seedd, kuru wehl zaur to
pabalsta, ka daschi palihds nedarbu apflehpt
un pret lehtu atmalfu nem preti sweschas
mantas.

Buhtu gan wehlejams, ka us preekschu
wifas nebuschanas tiktu ar wifahm faknehm
israwetas un to weeta stahos kreetni darbi
un tahda pati fadsihwe. (B.)

No Lugaschu draudses. Zetortdeen, 23.
dezembri pag. g. tifa Lugaschu kapsehta wihrs
paglabats, kuresch wehl pascha fahkumã stah-
weja, bet tomehr bij sawã ihfã dsihwes laika
jaw wispahrigu zeenishamu un mihlestibu
eemantojis, no teem kas winu pasina. Tas,
kas paglabats tifa, bija Tschoru muischas
ihpachneeks barons M. Wrangells, kuresch
tiklai 27 gadus muhschã fahneedsis un jaw
nelaimigi nahwei par upuru kluwis. Trika-
tes muischã, kuru tas us rentes no Jur-
geem 1881. gada tureja, 17. dezembri pag.
g. jaumu effektu maschinu ufstellejot un strahd-
neklus mahzot, kã strahdajot ja-apeetahs, tam
labã rofa tifa maschinã eeranta, un peezi
gabali no gala nozirsti. Tiklai pehz nelai-
mes brihscha jaunais barons fadsihwojis
23 stundas un tad leelas fahpes no-
miris. Jaw to deenu preeksch paglabas-
chanas nelaisis tifa atwests us Lugaschu
basnizu un tur altara preekschã us katafalka
nolifts. Tschoru walfis gruntneeki un rent-
neeki sawu mihfu baronu kahdu wersti no
Lugaschu basnizas us leelzeka ar darwa swe-
zehm fagaiddija un tad abãs pufes eedami,
to godam pawadidja. Peeminetã behru deenã
pulkft. 12 pusdeenã Lugaschu basnizã fapul-
zejahs pawaditaji, gan augsti, gan semi, gan
wezi, gan jaumi. Mahzitajs Umann lgs
tureja lihku runu un pehz tam wehl runaja
Zgaumu walodã. Lugaschu dfeedataju koris
ari pawadidja ar balsigu dfeedaschamu nelaisi.
No basnizas us kapsehtu nelaisis tifa nests
no Tschoreneescheem, pawadits no neslaita-
meem pawaditajcem. Pee kapa pehz nelaisi
eeswehtischanas us dusu wehl runaja mah-
zitajs Umann lgs latwiski, it ihpaschi us
Trikaatescheem un Lugascheem. Tad wehl
runaja Leelahs muischas pagasta fkolotajs
Muhel lgs. — Nelaisis, lai gan no Jur-
geem 1878. gadu bij Tschoru muischas wa-
dischamu usnehmis, tad tomehr, lai gan ihfã
lailã winsch bija tahdu wispahrigu zeeni-
schamu un mihlestibu eemantojis, kã reti kahds,

kas ilgaki ar walfi fahijis. Wifs pagasts
to koti zeenija un mihleja. To wareja redset
pilnigi, kad 8. augustã 1881. gadã barons
ar jauno laulibas draudseni, no Nehweles,
no kureenes tas bij prezejis, mahjãs pah-
brauzã. Goda-wahrti tifa buhweti, wifs us
to zeenigalo fanemts ar balsigu dfeedaschamu
un runas tureschamu. Ja, to tik mihlestiba
ween wareja speht, un mihlestibu tas tik
ween zere mantot, kas mihlestibu sehjis.
Neeuen Tschoru walfis gruntneeki tagad no-
skumuschu par sawu jauno baronu, bet ari
daschs wezits, kam winsch palihdssejis gan schã,
gan tã. Mihlestiba ari winu us kapa pa-
wadidja. Tschoreescheem, kã wini paschi lee-
zina, jaunais barons bijis kã engelis, to
wini ilgam gaidijuschu, kamehr fagaiddijuschu.
Jo Tschoru muischa naw ilgam dsimtu leel-
lungu redsejusi, gan no rentes kungeem wal-
dita, gan no pahrwalditajcem. Tã teem nu
bijis jaunais barons, winu leelklungs, bet
bahlã nahwe teem winu preeku laupijusi.
Ari no draudses tifa nelaisis koti zeenits un
mihlets. Draudses konwents to bija par
pehrmindera lungu eewehejis. Ari nelaisis
bija Walkas bruguteesas afesora weetneeks.
Tã tad, lai gan wehl paschã dsihwes fah-
kumã, tomehr tam bija daschs goda-amats
ustizets un kad ilgaki dsihwotu, daschu goda
amatu pilditu. Salda lai ir dusu mihfam
aifgabjejam, un lai Deews rendina wina
laulatai draudseni, tagad jaunai atraitnei,
winas waimanas. Gan masums nebus,
kã katram, kas tik ar mihfu nelaisi fatizees,
wina laipniba gan katram mihfã un dahrgã
atminã paliks. Salda lai tam dusu!

K. M.

No Saldus. Jaumu gadu esam ar Deewa
palihgu usnehmuschu. Sals jo stipri bija
peenehmees un zesch weegls un labs, bet
andele naw tik jautra, kã ziteem gadeem, jo
labibas tirgi tahdi palnapi. Kad us isgah-
juscho gadu atskatamees, tad waram fazit,
— lai gan seemas sehjumi bija labi pa-
auguschu, bet wafareja un kartupeli palnapi
un pee tagadejeem semeem labibas tirgeem,
— ka pateescham ir bijis gruhis gads. Ta-
gad, kur wairaf gadus no weetãs labibas
zenas bij koti augstas, ir wifas semtopibas
weetas un leetas koti dahrgi fadsihstas. Kad
agrakee laik nepeenahf, kur 5 rubli par
pahri labibas (puhrs rudsu un meeschu)
dabujam, tad stipri jaraujahs, lai waretu
godam istikt. Kaudis paleek arweenu dahr-
gaki; meitas jaw rija nemaf wairs negrib
eet, un deen meestã pee Schihdeem par pus-
welti. Leele pilsehti tahfu un dselstzesch
ari wairaf kã 5 juhdes no mums, kã ka
dauds mahju raschojumus newaram tik labi
ifleetat, kã tee, kas tuwaki pee leelajcem
pilschteem dsihwo. Leelahs krona muischas
scheit pahrelezigi augsti fadsihstas. Saldus
muischas rentneeks maksã par puhra-weetu
wairaf kã 8 rbl. Krogus gan ari klast, bet
rente schim kriht. Zitlahrt krogus maksaja
900 rbl., bet tagad jaw wairs tik dauds ne-
dabushs. Muischã gan war leelaku renti
maksat, kã mahju faimneeks, bet pee tik ang-
stas rentes ari dauds ne-atliffees. Isgah-
juscho gadu Deews muhsu apgabalu pasar-
gajis no flimibahm un sehrgahm, tillab pee
zilwekeem, kã ari pee lopeem. Tiklai firgu-
sagki daschãs weetãs, nagus palaiduschu,
firgus nosaga. Katru reisi nosuda sagtee
firgi, kã dselmã; ne pehdas newareja dsift.

No wifa war noredset, kã firgu fahdsibas no
labas garas rolas teef waditas, un naw
weena zilweka darbs ween bijis. Ari esam
isfargati bijuschu no daschadahm cemufina-
schanahm, lai gan no laimineem daschadi
wehjini puhã. Skolas krona nowaddõs labi
usleptas un pilnas behrnu, un ari wafarã
ar gada-fkoleneem. Bes tam Saldã 3 mei-
tenu privat-elementar-fkolas un weena tahda
pat preeksch sehneem. Janoscheblo koti, kã
isgahjuscho gadu Saldus meesta eedsihwotaji
newareja weenotees deht jaunzetamahs ay-
rinkã-fkolas. Kursemes muischneeziba bija
meestam peesolijusi palihdsibu, bet tik tad
ween, kad katrs namneeks parafstahs, katru
gadu kahdu masu nodoschamu no sawa nama
dot fkolai par labu, un kad fkola ar sawahm
eenahschanahm netiktu zauri. Leelakã dafa
no namneekem bij ar meeru, bet tee бага-
takee bij preti, un tã tad ne-idsawahs wee-
notees un fcolas leeta palika gutot us ilgeem
gadeem. Mahziba naw katra zilweka draugs
un netrukst ari muhsu starpã kauschu, kas
gara isglishtibai atmenis wef zeta. Bet ze-
resim, kã tas, kas lehni nahf, labi nahf.
Ari reis pee mums tã notiks, un zeenijamã
Kursemes muischneeziba, kurai arweenu
preeksch truhzibahm Kurseme ir bijusi dewiga
un schehliga rofa, ari us preekschu muhsu
fkolai, ja namneeki weenotos, sawu rofu ne-
aifflehgs. Augstais Senatora kungs, kas da-
schus Kursemes apgabalus jaw rewidejis,
ari laikam muhs apmeklehs. Zoram, kã
mehs wifur ar godu pastahwesim un winam
netiks preekschã zeltas nekahdas leelas fuh-
dsibas, jo meers un fatiziba wifur walda.

— Wehl bes fcolas nama mums buhtu ari
ta wehlechana, kã basniza buhtu leelaka, jo
tik leelai draudsei schi ir par masu. Bes
tam seemã leels miklums manams; pee sti-
pra fala no greesteem pileeni pil, kã leetus
lihst, un koti jaulã altara bilde sun loschahs
ehrgeles seemã zaur leelo flapjumu koti
zeesch. Pee Saldus peederigee pagasti naw
nabagi, bet tomehr mas zeribas basnizu pa-
leelinat, jo flittums tas, kã basniza par
schauru un ruhmes mas to pagarinat, un
ja basniza buhtu japahrtajã, tad buhtu gan
jauna buhwajama, bet tas tik ahtri gan ne-
bus eespehjam, eelam ari no meesta wa-
rehs kahdu palihdsibu prasit. Bet mas ze-
ribas, kã meests, ja tas ari leels un bagats
paliktu, palihdsibu sneegs, jo Schihdi scheit
koti wairojahs, un gandrihs katrs labs nams
jaw Schihdu rokãs. Saldu gan tagad sauz
par wahziski „Frauenburg“, bet ja Schihdi
ari us preekschu tã plauks un sels, kã lihds
schim, tad warehs drihs faukt par „Juden-
burg“ jeb Schihdu meestu. Wehl japeemin,
kã zitur dsird dauds par Schihdu faderibu.
Faderiba scheit naw wifai flawejama, jo
gandrihs par katrahm Schihdu kashahm no-
teef kahds lehrums, un paschi Schihdi lee-
zina, kã ziti Schihdi tee trausetaji, lai gan
meesta polizija ir labi stingra. Preeksch ne
ilga laikã schẽ swineja Schihdu kashãs.
Wehlu wafarã, pee pilnas jautribas, zaur
logeem diwi buteles ar degutu tifa eeswee-
stas kashu istabã, un tã wifã kashu preeki
trauzeti un kahdai nabaga Schihdu jauna-
wai wifas drehbes notaitstas ar degutu.
Runã, kã ari to nedarbu Schihdi esot pastrah-
dajuschu. — Buhtu jawehlahs, kã meestã
schenki eetu masumã, jo to ir wairaf nela
wajadsetu. Lai gan meests wairaf kã no

zijas kahds senako waldneeku familiju lozektus, kas tai isliktos par breefmigeem preeksch republikas. Ministerija pagehreja scho pilnwaru, lai waretu israidit prinzi Napoleonu, kas nesen isfludinaja sawu manifestu pret waldibu, bet kuru pehz pastahwoscha likuma par to newareja fodit. Tautas weetneeku leelaka data nebij tam preti, dot ministerijai pagehreto pilnwaru, ja ministerija buhtu solijusehs israidit ne til prinzi Napoleonu, bet ari Orleanu ziltis kehninu printschus. Bet Diklerka ministerija gribeja paturet pehdejos Franzija, un tadeht tautas weetneeks Flole aistahweja sawu preekschlikumu, kas pagehreja, ka wisi agrako Franzijas waldneeku zilichu lozekti tiktu israiditi. Komisija, kas no tautas weetneekem bij eezelta preeksch scho preekschlikumu sikhakas apspreechanas, ar balsu wairakumu atraidija ministerijas pilnwaras pagehrejumu un peenehna Flole preekschlikumu. Bet waj pate tautas weetneeku sapulze peekritihs sawas komisijas domahm, tas nebij sinams un tadeht ministerijai nebij nelahdas wajabsibas, steigtees ar sawu atlahpschanos. Wina buhtu warejuse nogaidit jautajuma ischekirichanu tautas weetneeku sapulze un ja ta buhtu bijuse pret winu, tad atlahpschanahs wareja notikt. Tagadeja brihdi wehl nemas newarot droschi finat, kahdas domas dabuhs tautas weetneeku sapulze pahrsparu. Warbuht jaaneezelta ministerija ar sawahm domahm iskrit zauri un tad atkal winai pehz pahri deenahm ja- atlahpjahs.

Ja Diklerka ministerija tomehr jaw tagadejo brihdi turejuse par wajadfigu, atlahp- tees, tad tas isflaidrojahs zaur to, ka wina schai leeta nebij weenprahtiga. 3 ministri, proti ministru preekschneeks un ahrlectu preekschneeks Diklers, kara ministris un juhras ministris zeeti pretojahs Flole preekschlikumam un pastahweja us ministerijas pilnwaras pagehrejuma ispidichanu. Turpreti ziti ministri bij gatawi peenemt ari Flole preekschlikumu, t. i. israidit ari Orleanu printschus is Franzijas. Tahdai domu schel- schanai pastahwot ministerija newareja tautas weetneeku sapulze aistahwet weenu waj otru pusi un pehz parlamentarislas waldibas kahr- tibu teel pagehrets, ka swarigahs jautaju- mds wisi ministri weenprahtiga aistahwetu sinamas ministerijas domas. Deht sawas eekschligahs schelshchanahs Diklerka ministerija atlahpusehs, lai waretu fastahditees jauna ministerija, kas printschu jautajuma buhtu weenprahtiga un aistahwetu weenu sinamu preekschlikumu.

Weenprahtiba tagad panahsta zaur to, ka Diklers, kara ministris, t. i. tee ministeri- jas lozekti, kas pretojahs Orleanu printschu israidichanai, wairs nepeeder pee jaunahs mi- nisterijas. Pehdeja tagad weenprahtiga pee- kriht Flole preekschlikumam, ka wisi printschu israidami. Pehz tam jadoma, ka Flole preeksch- likums tiks no tautas weetneeku sapulzes ar balsu wairakumu peenemts; jo kad jaw lihds schim tautas weetneeku leelaka data israhdija schim preekschlikumam peekrichanu, wina tagad wehl droschaki ees us scho pusi, kad ari ministerija schim zelam peekriht.

Jaunahs ministerijas galwa Faljers, kas Diklerka ministerija bija par eekschleetu mi- nistru. Faljers skaitijahs par senalahs Gam- bettas partijas lozekti, un laikam wisai jau- najai ministerijai buhs stipraka Gambettas

partijas krahja. Bet naw jafchaubahs, ka schi ministerija ir til pagaidu ministerija. Pehz Diklerka atlahpschanahs, republikas presi- dents Grewi wispirms usajinaja senako mi- streu Schilu Ferri, fastahdit jaunu ministe- riju un palikt par winas preekschneeku. Ferri ir drusku swarigahs wihes, neta Fal- jers, un ja Ferri buhtu fastahdijis mini- steriju, tad no schihs buhtu warejusehi gai- dit, ka ta pastahwehs ilgaku laiku. Bet Ferri leedsees, peenemt ministerijas fastahdi- schanu, un tas peerahda, ka winsch netahka nahlamiba parehs politikas pahrgrossichanos, kas atkal gahsihs tagad fastahdito ministe- riju. Ferri grih nogaidit tagadejo jutumu noskaidroschanos un tad til peenemt mini- steriju. Tagadeja ministerija tadeht eerau- gama til par pagaidu ministeriju, kas eezelta til preeksch weena sinama jautajuma ischekir- schanas, bet kurai zitadi nebuhtu tautas weetneeku sapulze balsu wairakuma.

Jaw Diklerka ministerija tika tureta par pagaidu ministeriju, un tahda pat nu atkal eezelta. Nedjams, ka Franzija fahlfuschi eezelt til pagaidu ministerijas. Tas peerahda, ka wisa tagadeja Franzijas walsts buhschana ir til pagaidu buhschana. Galigi, waj us ilgaku laiku nelas newar nodibinatees.

Faljera ministerijai laikam buhs ihhs muhschs. Flole preekschlikums gan tautas weetneeku sapulze war zeret us peenemschanu, bet senata tam paredsama zaurkrischana. Senatoru leelaka data nelahda wihse negrih peekriht Orleanu printschu israidichanai, un schai jautajuma droschi war pretotees tau- tas weetneekem, jo kara-spehs pilnigi stah- wetu us winu pusi. Orleanu printschu at- rodahs Franzijas armija par generaleem un wirsneekem, un wineem pee ziteem wirsnee- keem dands peekriteju. Atlikuscha wirsneeku dala atkal peekriht Bonapartisteem. Tapat ari pee saldatu leelakahs dadas printschu Napoleona israidichana ne-atrod peekricha- nu. Senatam zaur to mugura droscha, un winsch war bes behdahm eelaistees zihinina pret tautas weetneeku sapulzi. Pehz Fran- zijas walsts pamata likumeem republikas presidentam atkauts, ar senata apstiprina- schanu, atzelt tautas weetneeku sapulzi un isrihtot jaunahs zelschanas. Laikam republi- kas presidents Grewi kerssees pee scha lih- dsakta, ja senats un tautas weetneeku sa- pulze printschu jautajuma newarehs weeno- tees. Kahds isnahkums buhs jaunahm zel- schanahm, to tagad newar nojazit. Ta ka zelschanas tiltu isrihtotas preeksch printschu jautajuma ischekirichanas, tad saprotams, ka til pat Bonapartisti, ka Orleanisti leeliski strahdatu preeksch sawu printschu flawas is- platischanas. It ihpaschi Bonapartisti weegli waretu zaur to eeguht peekriteju pulku. Ta tad wisi republikaneeschu fok preeksch sawu pretneeku apspreechanas til weizina scho pehdejo leetu.

Rehkenumu atdoschana.

Seschu nedeku laika, no jauna gada reh- kinot, pagasta wezakam, apalsch pagasta tee- sas preekschsehdetaja wadichanas, wajaga pa- gasta rehkenus weetneeku pulkam atdot. Agraki gan tas war notikt, bet wehlaki ne.

Tadeht, ka domaju, derehs, kad to peemi- neschu par rehkenu atdoschamu. Us pagasta wezaka ja-ajinashanu nolikta deena sapul- zejahs weetneeku pulks sawa weeta, waj nu

pagasta namā, jeb kur zitur, kur mehds pa- gasta sanahschanas noturet. Nereki weet- neeku pulks sanahf pilniga skaita, jo deena ir swariga un dascham ari grubta, it ihpa- schi tad, kad kahds no pretneeku pulka lo- zekteem grih dsilaki eeklatitees rehkenumds. Tahds tad newar til meerigi us benka seh- det, parunatees ar lihdsas sehdoschu klus, un nogaidit, pat ilgodamees, kad atnahks tas brihdis, kur buhs rehkenu sanemschanas protokols japarakhsta, jeb japoluhds otram, lai tas to padara. Kas grih zeeschu dalibu nemt pee rehkenu atdoschanas, tas pat par leelu nepatilschonu neween buhs pagasta we- zakam, bet ari skrihwera lungam. Tahds nereki top usskatits par nemeeru zehleju, par weltigu prasitaju daschu buhschamu iskaidro- schanā u. t. pr. Tahds pahrleezinats, buhs, kamehr tam netruhks grubtibu, wina amata beedreem buhs weegliba, bet winsch winu weeglibas ne-apstaidihs.

Bet waj pee rehkenu atdoschanas ar' weet- neeku pulks pagehr, ka tas nahlahs, kad ma- gasinas labiba, kad teel isdota, teel pirmā gadā procentes, tas ir peedewi, nemti un kad otru, treschu gadu parahda paleef, tad bes prozenteem. Tas ir skaidri pret liku- meem, jo Pagasta likumds, par labibas ma- gasinahm § 7, a) ir nosazits: ne zitadi, ka us prozenteem" dot. Kur ir weetneeku pulks, kas no wisa pagasta zelts, kam buhs pagasta intreses aistahwet un newis magasinas pa- rahdneekem par aisuemto labibu peeberus nepagehret, nemt? Magasinas labiba peeder pagastam un tadeht ari tahs angfi. Kad nu magasinas peeberi teel nabagam doti, un kas istruhkt, tas jafamaksa no katra maks- taja, tad nu protams, ka skahde zelahs wi- sam pagastam. Jo kad nebuhtu labiba otru, treschu waj wairak gadu bes peedeweem pa- leeneta, bet tiltu pehz likuma nemts, tad katram protams, ka wairak peedewi magasinā vastos un masak pee galwahm buhtu jamaksa nabagu usturas nauda. Ari zitada fina tas atnehs labumu. Magasinas parahdneeks zihstisees sawu parahdu masinat, kad tam katru gadu buhs peedewi jadod, neta, kad tas sinadams, ka bes peedeweem ir, gan puh- lesees atdot, bet arween zerehs us labakeem gadeem. Nelahda fina nedrihtit weetneeku pulks labibu usstant no magasinas isdot, ka tikai us prozenteem. Kad, ka man sinams, tas dascha pagasta noteef, tad noschehlojams tahds weetneeku pulks.

Ari pee rehkinu atdoschanas wajaga weet- neeku pulkam eewehrot zil no magasinas peedewi eenahlfuschi, zil nabagu usturam wa- jadfigs un zil pa galwahm wehl jamaksa. Ari wajaga eewehrot nabagus, zil tee dabu- juschi no magasinas palihdsibu un waj katra palihdsibas buhschana ari weetneeku pulkam preekschā likta un atkauta. Jo weetneeku pulks, skaidri sakot, ir walstes mantas at- flehga, bes kura sinas newar neko isdot, par to pehz likumeem wajaga weetneeku pulkam finat. Un kad pagasta wezakais ari buhtu, kur drihsuna kahda palihdsiba wajadscha, kahdam palihdschis, tad peenahkums pagehr, ka pagasta wezakais to wehlaka weetneeku pulka sapulze leel preekschā, un weetneeku pulks wina darischanu — ja aibildiga — par labu atsijit.

Bretlikumigi naw, kad weetneeku pulks no pagasta wezaka jeb skrihwera pagehr, ka is- raksta iswiltumu no rehkinumeem. Scho is-

wilsumu pagasta weetneeku pulka lozekli war bot weens otram. Kad pascheem truhst finibas pahrelezimatees, tad ari war rahdit kahdam, tahs leetas pratejam, kuresch labpraht warehs leezinat, waj winam leekahs riktigi buht, jeb ne.

Weetneeku pulkam ari wajaga eewehrot, „ka pagasta lahde glabajama droscha weeta, ar diwi atflehgahm; weens flehdsamajs pagasta wezalam, otris weenam preekschneeklam.“ Ja weetneeka pulks to gribehs eewehrot, neweens newar tam to leegt, jo likumus eewehrot katram atlauts. Tad newarehs pagasta wezalais weens pats naudu no lahdes nemt, tam lihdsi buhs arweenu tas preekschneeks, kas otru atflehgu glaba. Bet pawisam newajaga zeeft, kad pagasta lahdes naw, un skrihweris waj pagasta wezalais pagasta naudu glaba. Jo nepatihlams eemeflis war zeltees, kad skrihweris, waj pagasta wezalais — preeksch nahwes neweens naw droschs — ahtra nahwe mirtu. Kam prafitu pagasta naudu? Pagasta weetneeku pulkam ta buhtu grehta atbildiba, kad skahde zaur wina likuma ne-eewehroschanu buhtu zehlfusees pee pagasta mantas. Tadeht weetneeku pulkam pagasta likumus wajaga zeeschi preeksch azim turet un nezeest, kad no pagasta wezala waj no skrihwera neteet eewehroti. Weetneeku pulks ir atbildigs par pagasta mantu, tadeht tam, kam ja-atbild, wajaga zeeschi usuhlot, ka likumi teet eewehroti. Ar tahdu weetneeku pulku gan buhs pagasta wezalais waj skrihweris naida, bet kas par to? Weetneeku pulks pagasta mantas fina ir fainneeks un pagasta wezalais isdaritajs. Waj fainneeks gan dauds ko istafihhs, kad isdaritajs kurnehs, kad winsch buhs skaidri pahrelezinatees, kad ta darams un peenahkams.

Ari pee rehkenu janemichanas wajaga eewehrot un skaidri pahrelezimatees waj wihs skaidribä. Te wajaga tilai ihfakä laikä beigt, bet wajaga laträ fina un rehkenumä pahrelezimatees. Tas wihs pagehr ilgaku laiku. Kad tilai grib pawirschi rehkenus janemt, tad zaur to gan ir weegliba, bet tahda weegliba, kura mantota, kad behg no grehtibahm, naw teizama. Dauds reis atgadahs, ka weetneeku pulks janem, ja dauds, tad 15 minutēs, no pagasta wezala rehkenumus, pee kura isdarichanas tas weselu gadu ar saweem palihgeem swihdis. Newajaga nemas til ahtri trauktees, bet labaki lehnaki un kad wairaf weetneeka pulks ar rehkenumeem eepafihstahs. R. M.

Walteeschu senatnes wehsture.

(Statutes Nr. 2.)

Ap 1523. gadu pehz Kristus pahwests Hadrians rakstija pee Wahzu wirsmeistera (Hochmeister) Albrehta, kas wehlat peenehmis Pruhssijas herzoga tituli, lai raudsitu wehl fastiprinat ispraulojuschos brunineeku beedribu un schim puzmiruscham kermenim eepuhst wehl jaunus dshiwibas speklus; bet tas nebija wairs eespehjams. „Luteram peekodinot, lai brunineeki peekerotees ihstai schlihsstibai,“ ziti no ordena brunineekeem atstahja famu lonwentli (sapulzi) apprezedamees un Hermans Goite (Goite), Rigas komturs (ordena waldineeks) ihsts brunineeks buhdams, peesuhstija Rigas pilsehtai prahwu karbatschu, ar to lai wini muhklus un muhzenes no pilsehtas aistreektu. Bet muhki netureja par

derigu nogaidit tahdu pazeenischamu (meelastu), dewahs neganti draudedami pascha leela peektdeenä ar karogeem pilnä prozesija (swehtku gahjeenä) no pilsehtas ahra, tomehr redsedami, ka tos par newajadsiigeem atfina, greefahs nakts klufumä atpalat sawds klostera kambarischos (zelēs). Plettenbergs, toreif ordena meistars buhdams, atkahwa religijas zenteeneem swabadu zetu; sparigi usbruzeeni un basnizas islaupischanas padarija wimu wehlati jo domigaku un jaw likahs, ka winsch ar garidsneekem kopä pret pilsehtu saweentots. Derigä brihdi winam atskaneja no Lohmüllera schi usruna: „Waj Wina schelastibai nebuht neruhp sirdi, ka jaw Wineem zeptas irbes no fewis skreen paschas mutē.“ Schee wahrdi palihdsjeja, ka Plettenbergs wispirms jel wairs tizibas schkelschanas ne-ejauzahs, bet wehl atkawa, ka Luteru luhgtu, lai tas pee Widsemneekem rakstu laistu par jaunno kristigo buhschamu. To Luters darija, laidsams rakstu pee Rigas, Remeles un Tehrbatas draugeem tahdä faturä: Wisas kristigas mahzibas swarigatais usdewums: Kristum tizet un tuwalo mihlet. Zabehg un jafargajahs it lä no ahtri kaujoschas gistes no grehtu atlaischanas andeles, tehlu peelhgsichanas un wehl no ziteem tahdeem darbeem, ko par muhsu dwehseles pestischamu mehds isdarit. — 2. julija, 1525. gadä Plettenbergs fajuza us abju schkiru wehleschanos semes ja-eimu (landtagu) Walmeeras pilsehtä. Lohmüllers tur eesneedja semes preekschneekam Johann Plateram, nosaukts v. d. Brühl it plaschu rakstu par jaunās mahzibas attaisnoschanos, to mekleedams no bihbeles peerahdit, ka pahwestam un bislapeem nekad naw seme un laudis peederejuschi un ka garidsneeki pawisam nedrihst walidibu turet sawäs rokäs. Winsch ari bija Tegetmeieri us Walmeeru panehmis lihdsä, lai tur us Plettenberga atkawschamu il deenas spredikotu. Bet Tehrbatä isdaritee waras darbi un Jgaumu semneeku nemeeri sahla lozit ordena un muhschneeku prahtu gluschi pret Luteru mahzibahm: tos Walmeera ihpafchi bija Tegetmeierim fajuhtams. Winam lahda deenä sinamä laikä basnizä nahkot, kur alafsch mehdsä spredikot, winsch jaw atrada us kanzeles dominikaneeti, (katolu garidsneeku), kam ap kanzeli stahweja teeja druhfma Harrijas un Bierfemes brunineeku, kas scho dominikaneeti panehmuschchi lihds. Kad schis gribeja famu runu usfahkt ar scheem wahrdeem: In momine patris u. t. pr. (Gelsch ta wahrda ta Tehwa u. t. pr.). tad wisa sapulzeta draudse kurneja un Tegetmeieris, tam pee-eeedams, to ta usrunaja: „Wahl, lahpi seme, es papreekschu spredikofschu, tad sprediko tu!“ Bet Tegetmeieris peepeschchi eeraudsija semi no Jgaumu brunineekeem apstahtu, kas bhahwa: „Tu nodewejs! Tu krahpneeks! Tu grib mums semi no laudis atnemt! Tawai blehdibai tagad jabeidsahs! Weh! weh! (fui) Dewis deht!“ Ar duntischeem un duhrehm tee tam usmahzahs un buhtu to ari nonahwejuschi, ja Markus Gahns un Plettenberga pilskaudis, kas ari basnizä atgadajahs, tur nebuhtu starpä krituschchi un apdraudeto isglahbuschi. Tagad Tegetmeieris dikti fajuza schos wahrbus: „Kas Deewa wahedus grib klausitees, tas lai man staiga palak!“ un gahja pats no basnizas ahra us lauku un wisa sapulzeta draudse tam gahja no palakas; tilai Jgaumu brunineeki ar famu

dominikaneeti palika basnizä. Plettenberga pilskaudis, ir pascha arkibiskapa faine peekrita droschi Tegetmeiera partijai, ta ka Plettenbergs wairs nespehja aistleegt spredikus turpinat. — Rigas rahte 1525. gadä atzainaja mahzitaju Dr. Briemannu no Keenigsbergas (Karalautscheem) us Rigu un usdewa tam isstrahdat mahzitaju (basnizas) amata grahmatu, ko 1530. gadä pilsehtas basnizäs isfludinaja un eeweda. Ta bija zaur zaurim fapratigä meerigä gara sawastita, un lai pahreeschamu atweeglinatu un daschus bailigus firdsprahtus apmeerinatu, patureja tajä wehl dauds ko no katolu Deewa kalposchanahm. Sinams tas leelais katolu kultus palika par fahnu leetu, jo nu wairaf lasija apustiku grahmatas un stahstus preekschä, un ihpafchi spredikus palika par Deewa kalposchanas walodu. Dseesmu un dseedaichanas pahrelaboschanas deht, kas notika preeksch protestantu basnizas, Andreas Knöpfens ar famu dehlu Mathias ispelna leelu pateizibu, jo wini tatschu 1561. gadä isdewa pirmo Rigas Wahzu dseesmu-grahmatu. Warbuht wehl jo wairaf pateizibas peenahkhs Mikolans Ramma kgam, kas no 1524. lihds 1540. gadam Zehkaba basnizä par Latweeschu mahzitaju buhdams, jaw isdewa dseesmu krahjumu Latweeschu waloda, tur nabagu Latweescheem pasneedja wimu paschu waloda gariqu baribu.“ (D. v. Rutenberg.)

„To karbatschu, ko komturs Goite Rigas pilfoneem preeksch muhku isdshichanas peesuhstija, wehl ilgi pehz tam usglabaja Melngalwju (Schwarzhäupter) namä lä eewehrojumu leetu, bet wehlat ta nosuduse: wina bijuse ar bumbulainu lahtu, tam peeseeets garsch schnoris ar 3 leeseem masgeem. Karbatscha, ko tagad tur ta faju un usrahda, ir beesä, diwäs weetas eegreesta silna, kas esot no stukes (meitenes) ahdas taifita. — Par muhku isdshichanas atminas sihmi wehl stahw wirs schtistes wahrteem almini eelalts muhku tehls, lä pilsehtas eewehrojams weids, kas karbatschu rokä turedams tur wehl redsams, lai ar to peerahditu, ka wina bijuscheem preekschgahjeem zitreis pa scheem wahrteem wajadseja aisttaigat. Apafsch muhka ir gada skaitlis 1523. — Luters pats rakstija pee Rigas pilfoneem, tos pasklubinadams, lai wifus kawellus ne-eewehrojot us labaka pahrelezinaschanas zeta duhschigi tahkaki staigajot. Par famu atshichanas sihmi Luters teem dahwinaja pahzrehlummu un isflaidrojumu no 127. Dahwida dseesmas, kura tee wahrdi: Ja tas kungs to pilsehtu neapfarga, tad tas fargs wakte welti,“ us pilsehtas buhschamu sihmejahs un pee tam winsch pasklubinaja us Wisaugstaka palihdsibu usfizeetes. Wehl tagad usglaba dimus Luteru pascha rokrastus Rigas pilsehtas bibliotekä. Misina tahpelite, domesganga seenmali eemuhreta, leel atgahdinatees tahdu wihru, Jakob Battus wahrda, kam lihds ar Luteru Rigas deht leeli nopelni un slawa peenahkhs. — Gan ari netrühka, ka tahdä laikä, kad pateesiba zihnijahs stipri ar mahneem, protestantu brihwiba ar preesteru waldibas warmahzibu un katolu garidsneeku pretoschanahm, daschi sawds zenteendš preeksch Luteru tizibas par tahlu nogahja: S. Tegelmeisters Rigä karstā usjihitibā pret bilschu zeenischamu fludinadams, isdarija, ka basnizas un klosterus ar waru eenehma un tur bildes fadausija. — Japeemin Melchior Hoffmanns,

